

Topeliaani

JARI AALTO

S akari Topelius kirjoitti 1875 julkaistun Maamme kirjansa loppuun Karjalohjasta, sen järvis-tä, mäistä, hiekkaisista harjuista ja onnellisista laaksoista: *"Täällä ei ole koskaan hallaa. Täällä menestyvät monet jalompien hedelmäpuiden lajit ja harvinaiset kasvit: kasvi- ja eläinkunta näyttää täällä rehoittavan kauniimpana kuin muualla maassamme."* Topeliuksen tarjoilema kansallisromanttinen optimismi ei juuri elähdyttänyt kaupungista paikkakunnalle saapunutta maasteria, jonka onnellisen laakson magnolioita, valkopyökkiä, kuparivahte-
raa ja loistotruppettepuuta toukokuinen halla pani. Hänelle tuli paha mieli.

Topeliuksen aikana mielensä pahoittaminen lienee ollut aivan turhaa, sillä sallimukseen, vanhaan vihtahousuun tai Venäjän johtoon kohdistuva mussutus oli jokseenkin yhtä turhaa kuin nykyäänkin. Topeliuksen kansakuntaa rakentava optimismi vaikuttaa siis varsin rationaaliselta lähestymistavalta. Tulevaisuusoptimismin uskottiin antavan voimaa voimattomille. Esi-isämme ryhtyivät matkaan kohti valoa: kansalaisyhteiskuntaa, demokratiaa ja jokaiselle kuuluvia perusoikeuksia. Maamme kirja oli tienviitta tuohon onnelliseen laaksoon.

Mutta palataanpa Karjalohjalle, jossa hyvinvoivan kansalaisyhteiskunnan valossa kasvanut keski-ikäinen maasteri - pessimisti siis - alkaa etsiä syyllistä hallatuhoille: *"Onnelliset laaksot my ass, loistotruppettepuun kukka-aiheet ovat mennyttä"*, hän ajattelee. Moraalisessa paniikissaan hän on sen verran tolkuissaan, että oivaltaa paikkakunnalle Ukrainasta ja Moldovasta saapuneiden mansikanpoimijoiden olevan syyttömiä tragediaan. Sipilän hallitus tietysti voisi olla syyllinen mielipahaan tai se audikuski, joka törkeästi ohitti hänet ennen Sammatin risteystä. Elämä on joka tapauksessa pilalla, joten hän vetoaa sallimukseen eli rustaa jäkätyspostauksen suositulle keskustelupalstalle. Tämä kansalaisoikeuksien käyttö voimaannuttaa maasteriamme hieman: muillakin on nyt paha mieli.

Eräänä heinäkuuisena päivänä maasterimme pakenee Topeliuksen aikana kansakouluksi raken-

"Tulevaisuusoptimismin uskottiin antavan voimaa voimattomille."

nettuun paikalliseen kirjastoon lämmittelemään kohmeisia sormiaan. Koska hän ei ole vielä antanut Topeliukselle anteeksi tämän surkeita meteorologin kykyjä, hän tarttuu teoksen Lukemisia lapsille asemesta elokuvaohjaaja Rainer Werner Fassbinderin muistelmateokseen Matka kohti valoa. Teosta tuntevat lukijani tietävät, että kirjan sivuille on taiteellisten voittojen ohella dokumentoitu taiteilijan matka kohti henkilökohtaista tuhoa. Katarsiksen vapauttamana sankarikansalaisellemme alkoi sarastaa: Ehkäpä setä Topelius sittenkin oli monessa asiassa oikeassa. Kenties lapsukaisten kasvattaminen kansalaisuuteen on sittenkin mielekästä työtä. Ehkäpä kansalaisjärjestötyö Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitossa on yleishyödyllistä ja merkittävää puuhaa: *"Sivistyneemmät säädyt, joille kansa julkisissa oppilaitoksissa on kustantanut korkeampaa oppia, katsovat velvollisuudekseen jakaa näitä tietovarantoja muille kansanluokille ja rupeevat tämmöisten seurain jäseniksi edistäen mikä työllään, mikä varoillaan tuota valistuksen asiaa."*

Elokuun helteessä maasterimme kaivoi onnellisen laakson maahan kaksi aprikoosin tainta. ■

Kirjoittaja on HYOL ry:n hallituksen puheenjohtaja.